

Kaán Károly (1867–1940)

Kaán Károly európai rangú erdőmérnököt, természeti értékeink védelmezőjét és kutatóját az utókor „a magyar természetvédelem atyjaként tiszteli”. (Balázs D., 1993. 184. l.) Szakismeretét a nagykanizsai gimnázium elvégzése után (ebben a városban született 1867. július 12-én) a selmecebányai erdészeti akadémián alapozta meg. Egykori tanárai azon túl, hogy bevezették őt a tudomány világába, az utazásra, a világlátásra is ösztönözték. 1897-ben így hosszabb tanulmányutat tett Németországban, Ausztriában, Galíciában és Bukovinában. Külföldi tapasztalatairól az Erdészeti Lapokban számolt be. Tanulmányútajairól gazdag ismeretekkel, kiszélesedett látókörrel tért haza. Amint egyik méltatója írja: „Nytított szemmel jár mindenütt, észrevesz és megjegyyez magának minden legkisebb jellegzetességet, azonban nem elégszik meg azzal, hogy megismeri az okozatot, keresi az okot vagy okokat, és vizsgálja, kutatja, lehet-e az eddigi célszerűtlen, nem helytálló, nehézkes vagy elavult rendszereken, megoldási módokon javítani, helyesbíteni vagy helyettük újat alkotni.” (Molcsány G., 1941. 5. l.) Első jelentősebb tanulmánya is az Erdészeti Lapokban jelent meg (Átalakulások az erdészeti termékek szállítóeszközeiben, 1899). Ebben az időszakban Kaán Károly a kincstári erdőgazdaságok fejlesztésén, korszerűsítésén fáradozott. Szorgalmazta az erdei úthálózat kiépítését, a szállítóeszközök tökéletesítését, a szakavatott gyéritést stb. A tarvágásokkal szemben a fokozatos felújító vágások mellett kardoskodott, s fellépett a magánbirtokokon végzett nagyarányú erdőpusztítások ellen. Szinte elsőként ismerte fel, hogy „az erdészet ügyét más, rokon ágazatokkal kell összekapcsolni, a felmerülő feladatokat együtt kell megoldani”. (Dr. Oroszi S., 1988. 63. l.) 1908-ban dr. Darányi Ignác földművelésügyi miniszter szolgálatába szegődik, aki megbízta őt egy természetvédelmi munka megírásával is. Ez 1909-ben A természeti emlékek fenntartása címmel Budapesten nyomtatásban is megjelent. Kaán Károly munkássága a természetvédelemben is alapvető volt. 1914-ben adta ki A természetvédelem és a természeti emlékek fenntartásának kérdéseiről című tanulmányát. A Természetvédelem és a természeti emlékek című terjedelmes munkája szintén Budapesten jelent meg 1931-ben. Ez „a nem szakmai közönség számára is élményt jelentő mű”, amely nagyban hozzájárult ahhoz, hogy 1935-ben új erdőtörvényt, „egy - 73 egyszersmind természetvédelmi törvényt alkottak”. (Dr. Oroszi S., 1988. 62. l.) Kaán Károly életművét vizsgálva Oroszi Sándor említi: „A világháborút lezáró trianoni békeszerződés talán valamennyi szakma közül legjobban a magyar erdészettársadalmat sújtotta; az erdőterületeknek több mint 84 %-a került az új határokon kívül. Az állami (kincstári) erdőknek pedig – ahol a század első évtizedeiben megvalósulóban volt már a korszerű erdőgazdálkodás – csak 5%-a maradt meg.” (Dr. Oroszi S., 1988. 63. l.) Kaán Károly ebben a kilátástalan helyzetben is talált megoldást. „Ő, mint báró Wesselényi Miklós, maga száll csónakba, lelket önt a csüggedőkbe, talpra állítja az összeroskadókat, minden erejét összeszedve, minden lehetőséget kiharcolva segít és támogat minden rászorultat, pedig maga is lelkileg halálra sebezve áll munkáinak nagy temetője előtt.” (Molcsány G., 1941. 7. l.) 1920-ban az Erdőt az Alföldre című tanulmányával a Köztelekben elindítja alföldfásítási akcióját. 1924-ben az MTA levelező tagjává választják; székfoglaló előadását Változások a Nagy Magyar Alföld képén címmel tartja, majd előadja Széchenyi és a Nagy Magyar Alföld című értekezését is. 1927-ben az Akadémia kiadta A Magyar Alföld című terjedelmes gazdaságpolitikai munkáját. Kaán Károly példaképének, gróf Széchenyinek a szellemében cselekszik. Nem ismer lehetetlent: utazik, tanul és tanít, alkot és épít. Így lehetett kezdeményező szerepe az Alföld átfogó fásításának megindításában. Cáfolta azt a nézetet, miszerint az Alföld sztyepp, ezért alkalmatlan a fás vegetáció megteremtésére. Írásaiban bebizonyította, hogy „a Kárpát-medence viharos története az oka az elterméktelenedésnek, a talaj- és növényzetromlásnak, de az ember képes újra birtokba venni, megművelni azt”. (Dr. Oroszi S., 1988. 61. l.) Kaán Károly vallotta, hogy „a Kárpátokat szétszabdalni csak ideig-óráig lehet, azok egysége oszthatatlan és örök”. Az 1939-ben kiadott Alföldi kérdések című könyvében „a Széchenyi-elvek magaslatán állva pásztázta végig azokat a természeti (...) és közgazdasági (...) kérdéseket, amik az »Alföld problémájá-nak» megoldását befolyásolják, illetve lehetőséget adnak megoldásukra”. (Dr. Oroszi S., 1988. 62. l.) A magyar táj arculatának

formálója, a természet szépségeinek, az erdő tisztaságának védelmezője, a kitűnő szakíró és nagyszerű tudós 1940-ben hunyt el Budapesten. A Farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra. Tiszteletére több helyen is (Nagykanizsán, Püspökladányban, Budapesten) szobrot, illetve emléktáblát állítottak. Alkalomadtán illik nekünk is fejet hajtani előttük.